

УДК 330

INNOVATIVE COMPONENT OF SUSTAINABLE ECONOMIC REGIONAL DEVELOPMENT

ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Redko N. A. / Редько Н.О.

senior lecturer / старший викладач

ORCID: 0000-0002-3411-6218

Zhyzhoma M.K. / Жижома М.К.

senior lecturer / старший викладач

National Transport University, Kyiv, Omelyanovich-Pavlenko St., 1, 02000

Національний транспортний університет, Київ, Омеляновича-Павленка, 1, 02000

Анотація. В роботі розглядається інноваційна складова у забезпеченні сталого економічного розвитку регіонів. Інноваційна база є однією з визначальних умов економічного зміцнення та зростання. Розкриті концепції та моделі сталого економічного розвитку. Визначено сутність та особливості інноваційної моделі сталого розвитку у розрізі регіону чи країни в цілому.

Ключові слова: інновації, інноваційна модель розвитку, стратегія розвитку, концепція сталого економічного розвитку, сталий економічний розвиток.

Abstract. The work considers the innovative component in ensuring sustainable economic development of regions. The innovative base is one of the determining conditions for economic strengthening and growth. Concepts and models of sustainable economic development are revealed. The essence and features of the innovative model of sustainable development are defined in terms of the region or the country as a whole.

Key words: innovations, innovative development model, development strategy, concept of sustainable economic development, sustainable economic development.

Вступ.

Виважена інноваційна політика регіонального розвитку є однією з важливих передумов забезпечення економічної безпеки країни. Соціально-економічний розвиток країн з ринковою економікою характеризується такими формами інноваційного змісту: ВЕЗ, інтеграційні утворення (фінансово-промислові групи). Регіональний розвиток України відбувається досить складно і суперечливо. У регіонах так і не склалась мережа приватних інституційних інвесторів.

Економіка країни, де вітчизняний інвестор не вкладає практично кошти у розвиток виробництва, не може бути привабливою для іноземного інвестора. Залучення іноземних інвестицій має здійснюватися з урахуванням цілей і завдань державних програм структурної відбудови та перебудови виробничого комплексу, цільових програм міжгалузевого і галузевого розвитку, розвитку експортного потенціалу. Інноваційна та інвестиційна політика регіону повинна будуватися з урахуванням специфічних чинників. При її реалізації намагаються використати наявні переваги для залучення інвестора, як вітчизняного, так і іноземного. Для України найбільш ефективними видами інвестицій є новітні технології та обладнання. Інноваційна та інвестиційна політика регіонального розвитку передбачає визначення державних і регіональних пріоритетів.

Використання інноваційних форм регіонального розвитку сприятиме підвищенню ефективності реалізації регіональної інноваційної та інвестиційної політики.

Головною умовою сталого зростання економіки є зміцнення інноваційної бази. Управлінські інновації визначають формування потенціалу інноваційного розвитку, а також створення відповідних організаційно-економічних форм. Перспектива створення повноцінних інноваційних структур типу технополісів, технопарків, наукових інкубаторів дасть державі реальні можливості цілеспрямовано впливати на розвиток базових галузей економіки країни, забезпечувати економне використання державних ресурсів, стимулювати ініціативу щодо реалізації економічних регіональних програм. Інноваційна структура поєднує дослідження, розробки та виробництво і на основі розвиненої підприємницької діяльності забезпечує реалізацію високих технологій, виробництво конкурентоспроможної продукції, відпрацювання ефективних організаційних механізмів економічного розвитку. Інноваційний чинник дає можливість створити інфраструктуру нової технології споживання. Важливе значення має також сприйняття населенням значних технологічних нововведень, що змінюють структуру споживання. Складовими нового технологічного укладу є вироблення нових потреб, інноваційних продуктів і культури споживання, територіальна організація технологічного потенціалу.

Наявність чітко визначеної стратегії і стратегічного планування регіонального розвитку є надзвичайно важливою складовою загальнодержавної стратегії економічного розвитку та державної регіональної економічної політики. Метою стратегії є визначення цілей і завдань, які будуть сприяти розвитку інноваційної складової економіки, підвищенню конкурентоспроможності регіону. Цей процес повинен проходити, враховуючи особливості і переваги регіону. У кінцевому результаті стратегія економічного розвитку повинна бути спрямована на підвищення якості життя населення. Згідно з Законом України «Про засади державної регіональної політики» для забезпечення сталого економічного розвитку і визначення пріоритетних напрямів розвитку необхідною умовою є розробка стратегій розвитку, зокрема регіональних [1]. Складовою ефективності реалізації цих стратегій є всебічний моніторинг оцінка результативності визначених і проведених заходів та планів. При розробці стратегії економічного розвитку регіону (області), при визначенні пріоритетних напрямів розвитку необхідно проаналізувати наступні характеристики регіону (області), а саме:

- загальна характеристика регіону (області);
- природоресурсний потенціал регіону (області);
- населення і трудові ресурси регіону (області);
- наявна інфраструктура регіону (області);
- економіка і підприємництво регіону (областей);
- бюджетний профіль регіону (областей, які є у складі регіону);
- SWOT-аналіз регіону (області): аналіз сильних та слабких сторін, можливостей та загроз розвитку;

- SWOT- матриця регіону (області): аналіз взаємозв'язків SWOT/TOWS;
- план (сценарій) розвитку регіону (області);
- стратегічне бачення регіону (області);
- визначення цілей стратегічного розвитку регіону (області);
- визначення основних завдань, етапів та механізмів реалізації стратегії;
- узгодження стратегії з нормативними програмними документами.

Регіональну політику можна розглядати як засіб реалізації і проведення стратегії розвитку регіонального, а у підсумку загальнодержавного значення. Складовими державної регіональної політики є:

- ✓ підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів. Дієвим засобом реалізації цієї складової може бути оптимізація і диверсифікація структури економіки регіону, визначення чіткої спеціалізації регіону, враховуючи ресурсний потенціал регіону;
- ✓ збалансованість і рівномірність розвитку територій, у тому числі забезпечення розвитку міжрегіонального і транскордонного співробітництва, подолання соціально-економічних диспропорцій;
- ✓ єдність підходів до формування і реалізації програм регіонального розвитку, у тому числі створення єдиної системи планування і прогнозування стратегічного економічного розвитку регіонів зокрема та країни в цілому.

Регіональні програми розвитку повинні доповнювати і відповідати стратегії економічного розвитку країни.

Стратегія сталого економічного розвитку регіону будується на основі певної моделі або концепції регіонального розвитку. Модель або концепцію можна розглянути як симбіоз поглядів вирішення певної проблеми соціально-економічного характеру у регіональному розрізі. Модель економічного розвитку являє собою бачення розвитку регіону як в економічному, так і в соціальному напрямі. Вчені-економісти та практики виділяють наступні основні моделі економічного розвитку: неокласична модель економічного розвитку, посткейнсіанська модель економічного розвитку, модель наздоганяючого розвитку, інноваційна модель економічного розвитку та неоекономічна модель економічного розвитку [2, с. 88].

Сутність неокласичної моделі економічного розвитку полягає в тому, що ринок повинен бути вільним і нерульованим. І саме такий ринок призводить до подолання нерівності і диспропорцій між регіонами. Ринкові сили повинні діяти стихійно, без обмежень. В основі посткейнсіанської моделі розвитку покладена концепція необхідності державного втручання і державного регулювання у вирішенні проблем регіональних відмінностей. Регулювання повинно здійснюватися шляхом залучення інвестицій і стимулювання інвестиційної активності, припливу іноземного капіталу у депресивні регіони. Модель наздоганяючого розвитку (основа – меркантилістська теорія) передбачає стимулювання розвитку сфери обігу (торгівлі) і проведення активної політики імпортозаміщення. Необхідним є розвиток внутрішнього ринку, протекціонізм внутрішнього виробника, неконвертованість національної

валюти, оскільки існує чітка заборона вивозу національного капіталу. Таким чином капітал концентрується всередині країни, вкладати його є можливим тільки у розвиток національного виробника для внутрішнього ринку. Але, з одного боку політика протекціонізму стимулює розвиток і розгалуження галузей внутрішнього виробництва, а з іншого – знижує конкурентоздатність внутрішнього виробника на міжнародному ринку. Тому може виникнути ситуація необхідності використання моделі експортоорієнтованої економіки. Сутність такої моделі протилежна. Виробник орієнтується на зовнішній ринок, підвищується конкурентоспроможність продукції. Покращення відбуваються і в інвестиційного клімату. Інноваційна модель економічного розвитку базується на впровадженні і використанні новітніх техніки і технологій, інноваційних форм організації виробництва та управління персоналом. Результатом цього процесу є підвищення якості і конкурентоспроможності виробленої продукції, скорочення витрат виробництва, більш ефективного використання ресурсної бази регіону.

Основою неоекономічної моделі економічного розвитку є пріоритет духовного і саморозвитку над матеріальними і практичними технологіями. Така модель властива для країн Сходу. Розвиток суспільства залежить не тільки від економічних факторів, а від системи цінностей, від духовного потенціалу конкретної людини і суспільства в цілому.

Висновки.

Інновації є головною рушійною силою суспільного виробництва. Інноваційно-інвестиційна політика набуває рис цілісності. Будь-яка довгострокова діяльність, діяльність на перспективу є й інноваційною. На основі ринкових принципів неможливо докорінно оновити матеріально-технічну базу суспільного виробництва. Необхідно створювати і послідовно реалізовувати інноваційно-інвестиційні механізми, що відповідали би новим соціально-політичним реаліям, забезпечував би приплив капіталу для модернізації виробництва.

Література:

1. Закон України «Про засади державної регіональної політики». URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.02.2022).
2. Голюков А.П., Дейнека О.Г., Позднякова Л.О., Черномаз П.О. Регіональна економіка та природокористування. 2-е видання / за ред. Голюкова А.П.: Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 352 с.
3. Регіональна політика України: інституційно-правове забезпечення: Зб. офіц. док. / За ред. З. Варналія. Київ: НІСД, 2014. 521 с.

Стаття відправлена: 13.12.2022 р.
© Редько Н.О., Жижома М.К.